

**SIVILOMBUDET STORTINGETS OMBUD FOR
KONTROLL MED FORVALTNINGEN**Postboks 3 Sentrum
0101 OSLODato:31.01.2023
Saksbehandler:Laila Irene Eide
Telefon direkte:91555803
Deres ref.:
Løpenr.:7920/2023
Saksnr./vår ref.:2022/723
Arkivkode:H47**Tilbakemelding etter Sivilombudets besøk til boliger for personer
med utviklingshemming i Bodø kommune 4-6. april 2022****Innledning**

Det vises til rapport etter Sivilombudets forebyggingsenhets besøk i tjenester til personer med utviklingshemming i Bodø kommune 4 – 6. april 2022. Bodø kommune var gitt frist for tilsvarende den 15.01.2023, utsatt til 01.02.2023 etter avtale med Sivilombudet.

Bodø Kommune ønsker å takke for Sivilombudets besøk og anbefalinger for forbedringer. Tema for besøket omhandler tjenestene til sårbare mennesker som lever sine liv med bistand fra den kommunale tjenesten. Det er avgjørende at hjelpen tilrettelegges og gis på en slik måte at deres rettsikkerhet er ivaretatt. Bodø Kommune tar derfor funnene på største alvor.

Rapporten er gjort kjent for medarbeidere og ledere på ulike nivå i Bodø kommune. Funn og anbefalinger ble grundig gjennomgått i aktuelle avdelinger straks rapporten ble mottatt i kommunen. Det er også informert i øvrige avdelinger.

Kommunedirektør og Avdelingsdirektør for Helse – og omsorgsavdelingen har i etterkant av Sivilombudets besøk, vært på befaringer i de to samlokaliserte bofelleskapene og bolig for enkeltbeboer.

Rapporten er gjort kjent for politisk ledelse. Velferdsutvalget har vært på befaring i de to samlokaliserte bofelleskapene. Rapport og oppfølging er redegjort for i kommunens Kontrollutvalg og Rådet for personer med funksjonsnedsettelse.

Videre er funnene presentert for Samarbeidsrådet (som består av representanter fra brukerrådene som er etablert avdelingsvis i Miljøtjenesten), samt Sentralt bruker – og Pårørenderåd i Miljøtjenesten. Det ble også sendt ut pressemelding hvor hovedfunn og anbefalinger er gjengitt.

Bodø kommune har gjennomført samarbeidsmøte vedrørende funn og anbefalinger med Habiliteringsteamet for voksne og Psykiatrisk Innsatsteam ved Nordlandssykehuset. Her ble det bestemt konkrete forbedringer. Disse beskrives nærmere under (Vedlegg 1. Referat fra samarbeidsmøte med Nordlandssykehuset v/Habiliteringstjenesten og Psykiatrisk innsatsteam).

Bodø kommune mottok melding om Sivilombudets besøk i februar 2022. Tjenesten befant seg da i Coronapandemiens til nå største smittetopp. I årene med pandemi har løpende kurs og opplæring, samt vedlikehold og revidering av rutiner og prosedyrer, vært utfordrende. Flere tiltak innen forbedringsarbeidet var derfor under planlegging og iverksetting allerede før besøket, mens en del er iverksatt i etterkant av besøket.

Kommunen mottok 13 anbefalinger. Vi vil i det videre redegjøre for hvordan Bodø kommune har fulgt opp anbefalingene. Noen tiltak er konkret knyttet til enkeltpersoners tjenestetilbud, mens flere er innarbeidet i hele organisasjonen.

Avgjørelser om bruk av tvang

Kommunen må sikre at vedtak og beslutninger om bruk av tvang oppfyller lovens vilkår og gir tilstrekkelig begrunnelse for dette.

Sivilombudet konkluderer med at kvaliteten på tvangsvedtakene i Bodø kommune hadde flere svakheter. Svakheterne som beskrives dreier seg om dokumentasjon av våre vurderinger knyttet til alternativer til tvang, behovet for å anvende tvang, vurderinger av etisk forsvarlighet og forholdsmessighet, samt presis bruk av lovhjemmel for tiltaket.

Bodø kommune hadde allerede i forkant av Sivilombudets besøk utført en rekke revideringer av eksisterende prosedyrer, samt utarbeidelse av nye der det var vurdert nødvendig. De fleste av disse er allerede oversendt Sivilombudet i forkant av besøket, (vi vedlegger derfor kun nye – se vedlegg) Sivilombudets funn og anbefaling understreker et behov for å sikre tilstrekkelig implementering og etterlevelse av vedtatte prosedyrer.

Miljøtjenestens ledergruppe har gjennomført en rekke møter og planleggingsdager hvor funnene er gjennomgått og tiltak for å følge opp anbefalingene er besluttet. Sentrale støttefunksjoner i vår administrasjon har også deltatt og er tildelt oppfølgingsansvar som for eksempel planlegging av kurs og fagdager, prosedyregjennomgang med mer. Tiltakene er av ulik karakter og omfang. Vedlagt følger oversikt over utførte og planlagte tiltak (Vedlegg 2: Utførte og planlagte tiltak).

De viktigste beskrives kort under:

- 08.06.22 ble det gjennomført fagmøte for alle ledere og medarbeidere med primærgruppearansvar for gjennomgang av funn og anbefalinger fra Sivilombudets besøk. Det ble foretatt en omfattende prosedyregjennomgang for å sikre at funksjoner med nøkkelroller i utforming av tvangsvedtak ble gjort kjent med gjeldende prosedyrer. Sentrale personer i Miljøtjenestens administrasjon, samt medlemmer i Ressursgruppa for makt og tvang deltok. Tilsvarende fagdag ble også gjennomført den 02.11.22.
- Med bakgrunn i Sivilombudets funn, er det besluttet at Ressursgruppa for makt og tvang skal styrkes og utvides. Ressursgruppa har siden oppstart i 2016, deltatt i fagmøter, kurs opplæring i skadeavverging, bistått ved skriving av vedtak og søkt råd og veiledning hos Statsforvalter ved behov. Flere av medlemmene er utdannet som instruktører innen håndtering av utfordrende atferd og skadeavvergende tiltak (MESA).

Gruppen utvides nå slik at flere avdelinger er representerte. Miljøtjenesten mener en slik faggruppe på tvers av avdelingsstrukturen vil være et viktig tiltak for kvalitetssikring av vårt arbeid tilknyttet fagutvikling, opplæring, samt bedret kvalitet på våre vedtak. Ressursgruppa vil vektlegge alle funn og anbefalinger fra Sivilombudet i sitt arbeid. Leder av gruppa er rådgiver i vår administrasjon som deltar i ukentlige teammøter med lederne i Miljøtjenesten. Rådgiver vil sørge for at aktuelle problemstillinger tas opp fortløpende med Miljøtjenestens ledere (Vedlegg 3: Prosedyre for Ressursgruppe HOL kapittel 9 -Miljøtjenesten) (Vedlegg 4: Mesa brosjyre – ny revidert 2023 januar).

Med bakgrunn i Sivilombudets funn knyttet til Bolig for enkeltbeboer er det besluttet å gjennomføre flere utbedringstiltak, både innendørs og utendørs. Tiltakene utdypes nærmere under andre punkt i vår redegjørelse.

Det er også gjennomført et samarbeidsmøte 30.06.22 mellom Bodø kommune, Statsforvalteren og Psykiatrisk innsatsteam ved Nordlandssykehuset. Referat fra møte følger denne oversendelsen (Vedlegg 5: Referat i bolig for enkeltbeboer ang. besøk fra Sivilombudet 4-6. april 2022, Unntatt etter offl. §13, jfr.fvl §13).

- Den 26.09.22 og 28.09.22 gjennomførte Ressursgruppa for makt og tvang fagdager for medarbeidere og ledere. Innleid foreleser fra HAVA-instituttet, foreleste om viktigheten av å fokuseres tjenesteytneres egen adferd i møte med utfordrende adferd hos tjenestemottaker.
- 15.11.22 Frokostseminar ved Sivilombudet og Likestillings- og diskrimineringsombudet inviterer til frokostseminar “Likeverdige helsetjenester for mennesker med utviklingshemning - hvorfor har vi ikke kommet lenger?” Her deltok flere ledere og administrasjon på selve seminaret og det ble bestemt at opptak skal vises i avdelingens fagmøter i etterkant.
- 05.12.22 og 06.12.22 ble det gjennomført fagdager for alle medarbeidere og ledere med tema makt og tvang, herunder lovverk og dokumentasjonsplikten (Vedlegg 6: Helse- og omsorgstjenesteloven ved Knut Fredrik Thorne). Miljøtjenestens ledergruppe har besluttet at fagdager tema makt og tvang skal repeteres årlig. Disse innarbeides som fast aktivitet i vårt årshjul.
- Som tiltak for å sikre tilstrekkelig kompetanse og rullerende opplæring tilknyttet Helse – og omsorgstjenestelovens kapittel 9, er Miljøtjenestes opplæringsplan revidert og utvidet. Opplæringsplanen fastsetter hvilken opplæring den enkelte skal ha og hvor ofte denne skal repeteres (Vedlegg 7: Opplæringsplan Helse- og sosialtjenesteloven kap. 9 Tvang og makt).
- I likhet med øvrige tjenesteområder i Helse – og Omsorgsavdelingen, har også Miljøtjenestens kompetanseplan som rulleres og revideres årlig. Tvang og makt er et tema som alltid har vært sentralt i vår kompetanseplan, og nå forsterket i etterkant av Sivilombudets besøk (Vedlegg 8: Kompetanseplan Miljøtjenesten 2023 - 2024).
- På planleggingsdag januar 2023, ble det besluttet i Miljøtjenestens ledergruppe at det skal opprettes en Revisjonsgruppe som skal gjennomføre årlige internrevisjoner av tilfeldige

vedtak. Gruppen skal bestå av avdelingsleder, leder og ansatterrepresentant fra ressursgruppen for makt og tvang, jurist ved Tildelingskontoret med kompetanse innen helserett og vedtaksansvarlig helse- og omsorgstjenesteloven kapittel 9. Sivilombudets anbefalinger vil være sentralt i arbeidet, og det vil første halvår 2023 bli utarbeidet prosedyrer og rutinebeskrivelser for revisjonsgruppen. Bodø kommune vil ta initiativ til møte med Statsforvalteren i Nordland for veiledning i opprettelsen av slik internrevisjonsgruppe.

- Som nevnt innledningsvis er det gjennomført samarbeidsmøte med spesialisthelsetjenestens veiledere fra Nordlandssykehuset. Her ble det bestemt at det alltid skal utarbeides Samarbeidsavtale mellom kommunen og ansvarlig veiledere i spesialisthelsetjenesten. Målet med samarbeidsavtalen er å tydeliggjøre samhandlingen, avklare forventinger og ha en strukturert plan for oppfølging av den enkelte sak. Samarbeidsavtalen skal følge vedtaksperioden og følge som vedlegg når vedtaket sendes Statsforvalter for overprøving. (Vedlegg 9: Mal for samarbeidsavtale mellom Miljøtjenesten og Nordlandssykehuset v/Habiliteringstjenesten og Psykiatrisk innsatsteam.)
- I samme samarbeidsmøte ble det i fellesskap besluttet at aktuell avdelingsleder alltid skal delta i veiledningene som omhandler kapittel 9 i Helse - og omsorgstjenesteloven. Dette for å sikre forankring og kvalitetssikre oppfølgingen i egen avdeling. Avdelingsleder skal bidra til god kvalitet på veiledningene og best mulig utbytte for samlet personalgruppe. Primærgruppene rundt den enkelte tjenestemottaker vil fremdeles ha stort ansvar både i forkant og etterkant av veiledning, men vi mener avdelingsleders deltakelse skal sikre at oppgaver, evalueringer med mer, blir fulgt opp.
- Miljøtjenesten har et felles årshjul som viser all felles aktivitet gjennom året. Årshjulet er overordnet og gjelder i alle våre avdelinger. I tillegg er det besluttet å utarbeide lokale årshjul. På denne måten skal en sikre god drift og struktur både tilknyttet fagutvikling og andre aktiviteter som angår den aktuelle avdelingen. Vedlagt ligger eksempel på slikt årshjul for avdelingen tilknyttet de to bofellesskapet som Sivilombudet besøkte. Leder – og administrasjonsgruppen i Miljøtjenesten har utarbeidet oversikt over felles tema som skal settes på agenda i avdelingenes fagmøter i løpet av 2023 Disse speiler de temaer som Sivilombudets rapport tar for seg og er viktig del av det videre arbeidet (Vedlegg 10:

Årshjul samlokaliserte bofellesskap) (Vedlegg 11: Tema for fagmøter i Miljøtjenesten – 2023).

Kommunen bør styrke den interne kvalitetssikringen av vedtak og beslutninger (a- meldinger) om bruk av tvang.

Revisjonsgruppe

Som redegjort for over, er det besluttet å opprette en revisjonsgruppe. Bodø kommune mener dette er et viktig tiltak for fremtidig sikring av kvalitet på vedtak og dermed tjenestemottakers rettsikkerhet ivaretas. Gruppen skal innarbeide alle funn og anbefalinger fra Sivilombudet i sitt arbeid.

Manglende bruk av a- melding

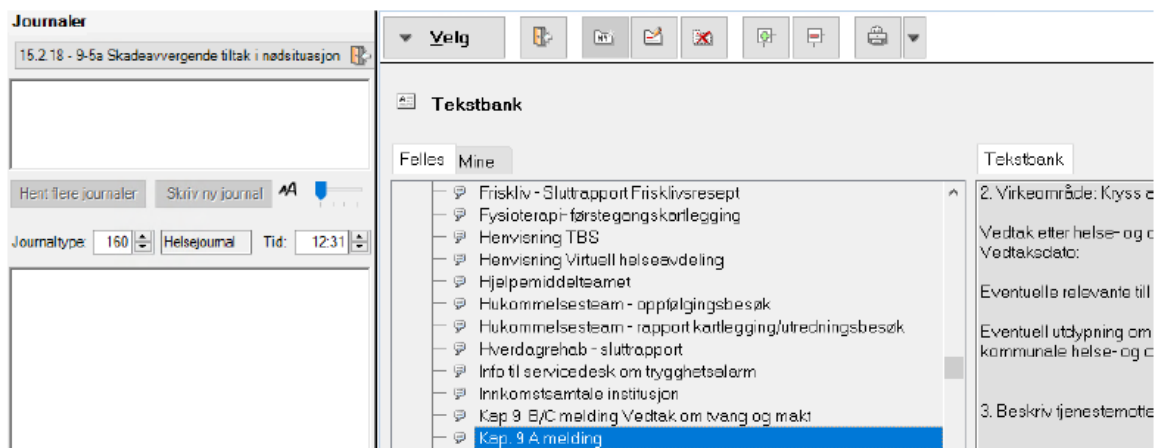
Sivilombudet påpeker i sin rapport, perioder med uhjemlet tvang og manglende bruk av a-melding i disse periodene. Med bakgrunn i dette har kommunen jobbet både med tiltak og prosedyrer knyttet til faglig forståelse, samt de tekniske og praktiske forholdene rundt utforming og sending av a-meldinger.

I samarbeid med kommunens Forvaltning – og Utviklingsteam (heretter kalt ForUT), er det gjort forbedringer i arbeidsprosessene for tjenesteyterne og ledelsen, og utarbeidet trinnvise oppskrifter i journalsystemet. Se utklipp under;

Kap. 9 A melding

Disse meldingene kladdes i journaltype 50 før de oversendes elektronisk til Statsforvalteren i Nordland.

1. Ansatte som utfører skadeavvergende tiltak i nødsituasjon dokumenterer på tjeneste 15, tiltak 15.2.18 9-5a Skadeavvergende tiltak i nødsituasjon. Benytt tekstbank i fritekstfeltet «kap.9a melding».

2. Når dokumentasjonen er gjennomført varsles avdelingsleder per epost. Benytt brukerID og journalID på journalen
 3. Avdelingsleder leser gjennom journalen med A- meldingen og kopierer innholdet fra journalen.
 4. Flett A- meldingen fra en eksisterende sak, eksempelvis Helsetjenester i hjemmet. Benytt brevmal 436
434	Kap 9 - Nødsituasjon i påvirket/utryktsveir
433	Kap 9 - Skjema for protokollføring av tvang og makt
432	Kap 9 - Søknad om dispensasjon fra utdanningskrav
436	Kap 9 A melding - Melding om skadeavvergende tiltak i nødsituasjoner
431	Kap 9 B/C melding - Vedtak om tvang og makt
5. Lim inn innholdet fra journalnotatet og suppler ved behov, og lagre. Post ut klargjøringsvindu kommer opp
 6. Statsforvalteren er hovedmottaker. Legg inn nødvendige kopimottakere.
 7. Følg videre veiledninger for utsendelse via PostUT

Det har i tillegg til kurs og opplæring listet opp i plan, vært jobbet med å lage ei ferdig utfylt a-melding som eksempel. Eksempelmalen er kvalitetssikret opp mot habiliteringstjenesten for voksne (Vedlegg 12: Eksempel A-melding til hjelp ved utfylling).

Det nye rutinen vil i tillegg gi en bedret oversikt over antall a- meldinger som for den enkelte tjenestemottaker og dermed grunnlag for vurdering av tiltak i tjenestetilbudet.

Kommunen må sikre at nytt vedtak sendes Statsforvalteren i tide, og at vedtak som ikke blir godkjent av Statsforvalteren følges opp og sendes inn for ny overprøving.

Kompetansehevende tiltak

Som beskrevet tidligere, er det gjort en rekke kompetansehevende tiltak gjennom fagdager, kurs og opplæring. Disse omhandler også problemstillinger tilknyttet denne anbefalingen.

Tiltak i journalsystem Gerica

Funksjonen "sak og tjeneste" i Gerica er nå korrekt tatt i bruk. Dette gjør at det er enklere å se når tvangsvedtak har dato for revurdering. Kvartalsvis skal det tas ut rapport fra Gerica som viser antallet aktive tvangsvedtak pr dato. Disse skal gjennomgås i overordnede ledermøter. Dette benyttes som en indikator på status tilknyttet vedtakene, og dersom det oppdages avvik vil disse følges opp i linja.

Ansvarliggjøring og oppfølging

Det er klargjort i ledergruppens møter at avdelingsleder som daglig og faglig ansvarlig, skal påse at vedtak utarbeides innen frister som er satt. Virksomhetsleder har månedlige driftsmøter med den enkelte avdelingsleder. Her er tvang og makt en av de faste sakene, og vil være en del av kvalitetssikring og oppfølging for å sikre at frister overholdes. (Vedlegg 13 : Mal referat driftsmøte). Tjenesten har ukentlige møter med alle avdelingsledere og Miljøtjenestens administrasjon. I hvert 8. møte skal tvang og makt være tema.

Elektronisk innsending av vedtak

Det ble allerede før Sivilombudets besøk, laget rutine for elektronisk innsending av vedtak som erstatter sending på papir pr. post. Dette fungerer også som en kvalitetssikring av at vedtak sendes inn i tide, da en unngår unødig tidstap som følge av postgang. Den nye rutinen er gjort kjent for Statsforvalter.

Bruk av A melding inntil stadfesting av vedtak

I mange tilfeller erfarer kommunen at Statsforvalter har lang saksbehandlingstid på tvangsvedtakene. Dette påpekes også av Sivilombudet. Dette følges opp ved at det gjøres konkret avtale i hvert enkelte tilfelle om hyppighet og innhold i a-meldinger inntil stadfesting av vedtak har

skjedd. Det er som beskrevet tidligere utarbeidet egen rutine for dette, som var vedlegg 31 i “Sivilombudets besøk til bofellesskap i Bodø kommune – supplerende informasjon.

Frist for innsending av utarbeidet vedtak

Som Sivilombudet påpeker i sin rapport stemmer det at kommunen ikke har satt en frist for innsending av ferdig vedtak. Dette er nå endret, og i våre rutiner er det beskrevet at frist for innsending av vedtak er 6 uker inne utgått vedtak.

Planleggingsdager

Den 3. og 4. november 2022 gjennomførte Miljøtjenesten to planleggingsdager for ledelse og administrasjon. I løpet av planleggingsdagene ble overordnede årshjul med rullerende oppgaver og felles aktivitet som gjelder hele Miljøtjenesten revidert. Avdelingene har egne årshjul som omhandler lokale forhold, som fagdager, veiledningsmøter, status tilknyttet vedtakene og lignende. Hver åttende uke er tvang satt opp som sak i teammøte for å sikre at vi følger egne frister tiltaksplaner og prosedyrer.

Bruk av tvang og makt i boligene

Kommunen bør sikre at alle botilbud planlegges og tilrettelegges slik at beboerne opplever trygghet og ikke utsettes for unødvendig bruk av fysisk makt og skjerming.

Sivilombudet påpeker i sin rapport gode bomiljø og fysiske rammebetingelser som viktige faktorer som forebygger tvang. Sivilombudet skriver at flere av de besøkte tjenestemottakerne hadde boforhold som økte risikoen for bruk av tvang og makt.

Bodø Kommune vektlegger ved tildeling av boliger at dette treffer den enkeltes behov på en best mulig måte. Dette skjer etter faglige og individuelle vurderinger basert på kartlegging av tjenestemottakers eget ønske.

Som en kvalitetssikring for å sikre så gode bomiljø som mulig i våre bofellesskap, er det etablert faste månedlige møter mellom Miljøtjenesten og Tildelingskontoret. Her vurderes både nye og eksisterende behov, med tanke på en god sammensetning i bofellesskapene. Målet er å gi best mulig tjenester både individuelt og i samspill med naboer. Det er naturlig at det gjennom et livsløp oppstår

endringer som gjør at boligbytte vurderes som formålstjenlig. Samtidig erfares det i noen tilfeller at tjenestemottaker selv, ut fra selvbestemmelsesretten ikke ønsker boligbytte. I disse tilfellene må tjenesten vurdere eventuelle andre forebyggende tiltak for den enkelte og det felles bomiljøet i bofellesskapet.

Den 22.09.22 vedtok Bystyret Boligplan 2022-2025 (Vedlegg 14: Boligplan 2022-2025).

Boligplan er kommunens grunnlag for strategisk boligutvikling. Den favner både den generelle og den sosiale boligpolitikken. Boligplan synliggjør ulike økonomiske virkemidler som startlån og tilskudd, leie – til – eie, og kommunal bostøtte. Den synliggjør også et økt behov for tilrettelagte boliger til personer med ulike funksjonsnedsettelse. Første kvartal 2023 igangsettes en mulighetsstudie for oppfølging av strategiene i Boligplan. Mulighetsstudiet skal utrede ulike alternative boløsninger for personer med utviklingshemming og funksjonsnedsettelse basert på konkrete kartlagte behov. Studiet vil vurdere videreutvikling av eksisterende boligmasse og behov for eventuell utbygging. Studiet vil vektlegge anbefalingene fra Sivilombudets besøk.

For en av de besøkte konkluderer Sivilombudet med at boligen har en utforming og et uteområde som utgjør en risikofaktor. Her iverksettes en egen mulighetsstudie med målsetning om å erstatte eksisterende bolig med bedre egnet bolig og annen beliggenhet. Pårørende og verge involveres tett i arbeidet. For å sikre tjenestemottaker verdige boforhold i påvente av dette arbeidet, iverksettes en rekke forbedringstiltak i eksisterende bolig.

To samlokaliserte bofellesskap

Boligene i de to samlokaliserte bofellesskap beskrives av Sivilombudet som små. De tre boligene Sivilombudet besøkte var på 48 kvm, 44 kvm og 52 kvm. Alle bofellesskapene har tilgang til balkong og uteareal fra fellesarealene. På bakkeplan er det en hage med pergola, benker og bålpanne. Tjenestemottakerne har tilgang til fellesarealer på henholdsvis 93,3 km² i den ene etasjen og 34,8 km² i den andre etasjen, ikke iberegnet korridorer. Tjenestemottakerne benytter også et større areal i 1. etg. til fellesaktiviteter på kveld og helg. Jmf. Husbankens anbefalinger bør privat boareal i bofellesskap minimum være 40 m², med eget soverom og kokemulighet på privat areal, samt uteareal. Bodø kommune vil likevel forsøke å vektlegge Sivilombudets vurderinger av størrelse i fremtidige byggeprosjekter.

Sivilombudet har tilknyttet de to samlokaliserte bofelleskapene, indentifisert forhold som omtales som økt risiko for bruk av tvang. Dette særlig på grunn av sammensetning av ulike tjenestemottakere med store og sammensatte behov. Med bakgrunn i dette, er det gjort vurderinger og tilbudt boligbytte for flere av tjenestemottakerne. Forespørsel om boligbytte er fremlagt nærmeste pårørende og eventuelt verger, som i stor grad tar beslutninger på vegne av tjenestemottaker. Det var ingen av disse som har ønsket boligbytte da pårørende og verge mener boligen tjenestemottakere disponerer er hensiktsmessig. Bodø kommune vil gå i dialog med Statsforvalter i Nordland for hvordan tilnærme seg problemstillingen da kommunen er usikker på hvordan denne utfordringen best kan løses.

Statsforvalteren i Nordland hadde 9. juni 2022 stedlig tilsyn i avdelingen tilknyttet to av vedtakene etter Helse – og omsorgstjenesteloven kapittel 9. Det ene av vedtakene Statsforvalter hadde tilsyn tilknyttet til, var en av tjenestemottakerne som Sivilombudet besøkte i april. Bodø kommune fikk av Statsforvalter svært gode tilbakemeldinger i tilsynet og det ble ikke avdekket noen brudd på bestemmelser tilknyttet lovverket.

Sivilombudet påpeker redusert aktivitet for noen av de besøkte. Avdelingen har etablert en aktivitetsgruppe som planlegger og gjennomfører ulike aktiviteter. Tjenestemottakerne får her tilbud om å delta på tvers av bofelleskapene og etablerer gjennom dette sosialt fellesskap med naboer. Aktivitetsplanen skal sikre et forutsigbart og meningsfullt innhold på fritid og helger.

Ønske om styrket aktivitetstilbud er noe som trekkes frem fra tjenestemottakerne og pårørende, blant annet i brukerrådsmøter. Tjenesten har over tid jobbet med ulike aktiviteter som skal rette seg mot den enkeltes interesser, gjerne sammen med andre tjenestemottakere på tvers av bosted. De aktiviteter som har vært gjennomført har hatt stor suksess. Som en videreutvikling av dette arbeidet iverksettes et eget prosjekt for styrket aktivitetstilbud fra januar 2023. Prosjektet “Aktivitet og fritid i Miljøtjenesten” har som målsetting å etablere aktiviteter på tvers av avdelingene og utnytte de lokaler og ressurser vi har optimalt. Dette til det beste for tjenestemottakerne og i tråd med det tjenestemottakere ønsker, slik at tilbud om aktivitet blir bredere og legger til rette for meningsfull fritid. (Vedlegg 15: Mandat prosjekt Aktivitet og fritid)

Bolig for enkeltbeboer

Sivilombudet peker i sin rapport på at bolig for enkeltbeboer har en utforming og et uteområde som utgjør en risikofaktor. Bodø kommune har etter Sivilombudets besøk gjennomført en rekke tiltak knyttet til uteområdets befatning og utforming. Dette for å sikre en mer egnet plass for egenaktivitet og utfoldelse for tjenestemottaker. Inne i selve boligen får tjenestemottaker tilgang til flere funksjoner. Et eget kjøkken blir etablert i en ny del av boligen, som ved Sivilombudets besøk var en del av “mellomgangen”. Dette gir tjenestemottaker mulighet til økt egenmestring, trivsel og utvikling. Det å reetablere økt tilgang til mat og drikke er en del av planen. Nytt system for lys, som beboer selv styrer, er på plass. Etter Sivilombudets besøk, er vegger malt og gulv fornyet. Tjenestemottaker kan selv åpne og låse dør fra leilighetens stue til et forbedret og større uteområde. Rutiner som skal styrke tjenestemottakers valgmulighet til å forlate boligen etter eget ønske, er under utarbeidelse. Dette er etter pålegg fra og i samarbeid med Statsforvalter i Nordland. Det redegjøres nærmere for utførte og planlagte tiltak i denne saken nedenfor.

Kommunen må sikre at gjennomføring av all fysisk maktbruk og skjerming blir dokumentert i beboernes journal.

Sivilombudet har avdekket svakheter og mangler med dokumentasjon. Journalføring er et kontinuerlig fokusområde i alle avdelinger i Miljøtjenesten og er en obligatorisk del av opplæringspakken for nytilsatte tjenesteytere og en del av de kursene som skal gjennomføres jevnlig. Jfr. Vedlegg 28 i Sivilombudets besøk til bofellesskap i Bodø kommune – supplerende informasjon. I tillegg til tidligere kursing i journalføring, er det nå kommet et nytt kurs som vi har tatt med: “Journalføring i tjenester til personer med utviklingshemming.” Kursene i journalføring er satt som prioritert kursrekke 1. kvartal 2023.

I etterkant av Sivilombudets besøk, er det iverksatt tiltak for å forbedre journalføringen i flere av Miljøtjenestens avdelinger. I tillegg til økt kursaktivitet, settes tema på dagsorden i fagmøter og personalmøter. Ledelsen i Miljøtjenesten har fått opplæring i dokumentasjon og/eller repetisjon av opplæring fra ForUt.

Som nevnt tidligere ble det gjennomført fagdager 5. og 6. desember 2022 for alle medarbeidere og ledere. Dokumentasjon var et sentralt tema. For 2023 er det bestemt at journalføring skal innarbeides i alle avdelingens lokale årshjul for fagmøter (Viser til vedlegg 11).

To samlokaliserte bofellesskap

Avdelingen som de to samlokaliserte bofellesskapene tilhører, har hatt journalføring som fokusområde i 2022 og gjennomført to fagmøter med dette som tema. Med bakgrunn i Sivilombudets funn opprettholdes dette som fokusområde i 2023 og dette gjenspeiles i avdelingens årshjul. (Viser til vedlegg 10).

Avdelingen vil i første kvartal 2023 gjennomføre møte med ForUt om korrekt bruk av journalføringsverktøyet eRom i Gerica. Dette for å sikre god og lik praksis.

Det iverksettes også tiltak for tettere oppfølging fra ForUt av avdelingens superbrukere i Gerica (eRom) hvor det blant annet planlegges samling for superbrukere en gang pr halvår. Avdelingen er for øvrig omfattet av Miljøtjenestens opplæringsplan som beskriver opplæringen som alle medarbeidere skal ha tilknyttet journalføring.

Sivilombudets påpeker i sin rapport at begrepet “skjerming” benyttes av tjenesteyterne, mens det ikke finnes dokumentasjon av skjerming som tiltak i tjenestemottakers journal. Etter gjennomgang av vedtak, diskusjoner og refleksjoner med medarbeiderne, fremkommer det at tjenestestedet har benyttet ordet “skjerming” feil. I praksis benyttes ikke skjerming, men derimot føres tjenestemottaker tilbake til “trygt” sted. “Skjerming” som i lovens beskrivelse, forekommer ikke i de samlokaliserte bofellesskapene.

Det er nå fattet nytt tvangsvedtak der ordet “skjerming” er byttet ut med det korrekte begrepet “føring”. Spesialisthelsetjenesten v/ Psykiatrisk innsatsteam yter veiledning og fokuserer felles forståelse av ordbruk og praksis i samsvar med vedtak.

Bolig for enkeltbeboer

Sivilombudet skriver i sin rapport at dokumentasjonsgjennomgang etterlater tvil om hvor godt avdelingen ivaretar sin plikt til å dokumentere hendelser der fysisk maktbruk blir benyttet. Avdelingen har med bakgrunn i dette iverksatt tiltak for å sikre at dette gjennomføres ved hver vakt og inngår som et sjekkpunkt før vaktskifte. Tiltaket skal sikre at tjenesteytere dokumenterer all eventuell fysisk maktbruk.

Tjenesteyter gjennomfører i dag minst mulig inngripende tiltak, og trekker seg ut når situasjoner eskalerer. Etter Sivilombudets besøk og overprøving av nytt tvangsvedtak, er holdevedtaket

avsluttet. Dette med bakgrunn i at det ikke var systematisk benyttet. Det fattes a- melding ved behov. Dette har skjedd ved to tilfeller i 2022. Tjenesteyterne skal systematisk arbeide forebyggende for å unngå at slike situasjoner oppstår. Dette skjer ved å gjennomføre tiltaksplaner innen kommunikasjon, dagsplaner og atferdsrutiner. Eksempel på dette er aktiv og planlagt bruk av bolig og uteområde, og tilrettelegging for tjenestemottakers egenaktivitet.

Kommunen må iverksette tiltak for å sikre et tilrettelagt tjenestetilbud uten ulovlig frihetsberøvelse.

Sivilombudet konkluderer i sin rapport med ulovlig frihetsberøvelse for en av de besøkte tjenestemottakere. Sivilombudet erkjenner under sitt besøk en forståelse at et svært sammensatt og komplekst bistandsbehov.

Bodø kommune har gjort de faglige og etiske vurderingene etter veiledning og støtte fra spesialisthelsetjenesten ved Nordlandssykehuset. Tiltakene har vært godkjent av Statsforvalteren i Nordland. Sivilombudets konklusjon har reist en rekke faglige og etiske diskusjoner og dilemma i tjenesten. Disse er for øvrig gjenkjennbar også i andre saker. Problemstillingen ble tatt opp i møte mellom Bodø kommune, Nordlandssykehuset og Statsforvalteren i Nordland i juni 2022 (Viser til vedlegg 5). Vurderingene bak opprinnelige tiltak var av sikkerhetsmessige grunner. Statiske tvangstiltak i form av stengsler ble vurdert som mindre inngripende enn fysisk maktbruk, for å hindre vesentlig skade i utfordrende situasjoner. Statiske tiltak i form av stengsler har medført at tjenesteytere kan trekke seg ut når tjenestemottaker ikke er i form til samhandling uten fare for alvorlige hendelser. Erfaringer tilsier at uten disse tiltakene, vil frekvens på situasjoner hvor tjenesteytere må gripe inn med bruk av fysisk makt og tvang øke. Disse spørsmålene ble også reist i diskusjoner med Sivilombudet under besøket, og vi oppfattet at Sivilombudet anerkjente problemstillingen.

Når Sivilombudet konkluderer med ulovlig tjenestetilbud, vil Bodø kommune selvsagt iverksette tiltak. Avdelingen har utarbeidet en handlingsplan med ulike tiltak for å sikre et tilrettelagt tilbud uten ulovlig frihetsberøvelse. Planene legger til rette for økt selvbestemmelse knyttet til låsing av vinduer og dører, og gradvis trening for å mestre nye handlinger. Tiltakene er tråd med anbefalingene i Sivilombudets rapport og vil gjenspeiles i tjenestemottakeres tvangsvedtak.

Bodø kommune har tilknyttet denne avdelingen vurdert behov for økt ledelse og nærvær i daglige og faglige driftssituasjoner. Avdelingsledelsen er derfor styrket gjennom en egen avdelingsleder i full stilling for enheten. Faglighet forsterkes gjennom å tilføre flere miljøterapeuter og vernepleiere. Virksomhetsleder deltar kvartalsvis i avdelingens personalmøter og kvalitetssirkler. Det etableres et eget årshjul for avdelingen som blant annet skal sikre at prosedyrer og tiltaksplaner følges og videreutvikles.

Sivilombudet konkluderer videre i sin rapport at avdelingen har tatt nødvendige steg for å redusere det høye omfanget av alvorlige hendelser og fysisk maktbruk. De viser til at det er etablert en kompetent og stabil personalgruppe som i større grad enn tidligere lykkes i arbeidet. Bodø kommune mener denne positive utviklingen har fortsatt også etter Sivilombudets besøk, og mener utviklingen vises i tjenestemottakers bedre hverdag og funksjon.

Tiltak i eksisterende bolig

Boligen tilpasses nå i større grad tjenestemottakers behov. Tjenestemottaker skal ha økt tilgang til utstyr og sikres økt egenmestring, for eksempel snakkeark som bidrar til å øke kommunikasjon og forståelse. Det etableres et kjøkken som er tilrettelagt for daglig bruk. Tjenestemottaker skal reetablere daglige måltidsrutiner, og gis tilgang til tilpassede mengder med mat og drikke. Automatisk lysstyring er deaktivert, og det er etablert lysbryter som også styres av tjenestemottaker. Uteområdet er betydelig bearbeidet og bedre tilrettelagt, og ferdigstilles etter vinteren. Dette er løsninger som skal bidra til reetablering av en mer brukerstyrt hverdag.

Rutiner som skal styrke beboers valgmulighet til selv å forlate boligen er under utarbeidelse etter pålegg fra og i samarbeid med Statsforvalter i Nordland. En hyppigere og forsterket veiledning fra spesialisthelsetjenesten er etablert. Denne utøves av Psykiatrisk innsatsteam ved Nordlandssykehuset.

Tiltak mulighetsstudie ny bolig

Til tross for en rekke tiltak i eksisterende bolig, må det vurderes om det kan være behov for en bedre tilrettelagt bolig for tjenestemottaker. Bodø kommune iverksetter første halvår 2023 en mulighetsstudie som skal utrede hvordan bedre tilrettelagt bolig og eventuelt annen beliggenhet, kan gi tjenestemottaker bedre boforhold og redusere behovet for inngripende makt og tvang. Dette innebærer vurdering av aktuelle tomter i kommunen, samt innarbeiding av investeringsmidler i

kommende økonomiplanperiode. Kommunedirektøren og avdelingsdirektør for Helse- og omsorgsavdelingen har deltatt i befaring av boligen. En slik prosess tar erfaringsmessig 3 til 5 år. Det er gjennomført et informasjonsmøte med pårørende og verge som er positive til tiltaket og vil delta tett i arbeidet for å sikre best mulig brukermedvirkning.

Bodø kommune vedlegger utarbeidede planer og ytterligere beskrivelser av tiltak i egne vedlegg. Disse er unntatt offentlighet av hensyn til tjenestemottakeres personvern.

(Vedlegg 16: Tiltaksplan i bolig for enkeltbeboer – unntatt offentlighet jfr. Offl. §13, jfr. Fvl. §13)

Bemanning og kompetanse

Kommunen bør styrke sitt opplæringsarbeid slik at ansatte, inkludert ledere, har tilstrekkelig kunnskap om vilkårene for bruk av tvang etter helse- og omsorgstjenesteloven kapittel 9.

Bodø kommune mener flere av de allerede beskrevne tiltakene vil være dekkende for de mangler tilknyttet opplæringsbehov som Sivilombudet påpeker i sin rapport.

Kurs, fagdager med mer

Som redegjort tidligere, er det iverksatt en rekke tiltak innen kurs og opplæring. Fra tidligere har vi i stor grad benyttet e-læringskurs til tema som skal repeteres over år. Dette suppleres og forsterkes ytterligere med fysiske kurs – og fagdager, samt innarbeides i årshjul for fagmøtene som arrangeres avdelingsvis.

Ressursgruppe makt og tvang

Ressursgruppa er allerede beskrevet og henvist til tidligere. Vi erfarer allerede at den styrkingen som er bestemt, har positive ringvirkninger. Våre medarbeidere som deltar i gruppen, opparbeider seg erfaring til å jobbe forebyggende innen kompetansebygging, opplæring og veiledning i forhold til tvang og makt med søkelys på lovverket. Ledelsen i Miljøtjenesten legger til rette for iverksettelse og drift av gruppa. Gruppens medlemmer plikter å ta del i nødvendig opplæring, delta

på møter og bistå allerede avdelinger i Helse- og omsorgsavdelingen i spørsmål knyttet til tvang og makt.

Ressursgruppa jobber forbyggende og bistår med opplæring etter behov. Den har ansvaret for å planlegge og tilby fagdager og fagkurs gjennom året. Dette gjenspeiles i prosedyre og årlig ifølge rullerende opplæringsplan. Ressursgruppa skal bistå med å løfte fagområder innen miljøterapi og bistå med faglig, etisk og juridisk refleksjon rundt tvang og makt i aktuelle personalgrupper.

Mitt livs ABC

Som en del av kompetanseutviklingsplan for 2023/2024, er det bestemt at ny deltakelse innen "Mitt livs ABC". I 2018 gjennomførte vi "Mitt Livs ABC" del 1 og 2, med veldig gode tilbakemeldinger fra deltagerne. Lederne erfarte også at dette var et viktig kompetanseløft for medarbeiderne. For å sikre kontinuerlig repetisjon og opplæringstilbud til nyansatte, iverksettes nå nytt tilbud med planlagt oppstart i uke 7 i samarbeid med Aldring og helse/ Undervisnings Senter Hjemmetjeneste Sykehjem - USHT Nordland. Viser til tidligere innsendt informasjon i "Sivilombudets besøk til bofellesskap i Bodø - supplerende informasjon" (9.3.22.)

Helsefagarbeider med ABC

Miljøtjenesten har også hatt samarbeid med Aldring og helse til gjennomføring av to kull med "Helsefagarbeider med ABC". Siste kull av helsefagarbeidere var ferdig med undervisningen i november 2023. Pr i dag har vi ca. 25 ansatte som har fullført helsefagarbeider med ABC og flere fullfører løpet fortløpende. Dette har medført økt helsefaglig grunnkompetansen i avdelingene og følges nå opp med nye kull. Viser til tidligere innsendt informasjon i "Sivilombudets besøk til bofellesskap i Bodø - supplerende informasjon "(9.3.22.)

Tema i ledermøter

Miljøtjenestens ledelse vil sikre kontinuerlig fokus på iverksatte tiltak, gjennom å sette tema makt og tvang, herunder opplæringsbehov, på dagsorden i våre ledermøter. Ledelsen vil sikre at funn fra internrevisjon og tilsyn fra tilsynsmyndigheter, tas opp til felles læring på tvers av avdelingsgrensene.

Tema i personalmøter

Avdelingsleder får ansvar for å formidle læringspunkt til egen avdeling ved behov, særlig i etterkant av at tema har vært tatt opp i felles ledermøte. Avdelingsleder har også ansvar for å melde saker opp til ledermøte fra egen avdeling for å sikre kollegaveiledning og læring på tvers i organisasjon.

Sikre deltakelse på kurs/opplæring

Miljøtjenestens ledergruppe har besluttet at alle avdelinger skal gjøre tilpasninger og vurdere hvordan ulike turnusordninger kan legge bedre tilrettelegge for tjenesteyters deltagelse på felles kurs og fagdager. Målet er at mest mulig møte - og kurstid innarbeides i turnus, for eksempel i årsturnus. Arbeidet er påbegynt i 2022 og vil fortsette i 2023.

Kommunen bør legge til rette for at ansatte får regelmessig øvelse i forebygging av utfordrende atferd og skånsomme teknikker ved bruk av tvang og makt.

Som redegjort for tidligere er medlemmer i Ressursgruppa for makt og tvang, utdannet som instruktører for forebygging og mestring av utfordrende atferd og skånsomme skadeavvergende teknikker (MESA). Instruktørene skal ha årlig oppdatering og treningsdag i MESA (Secure Work). For 2023 er dette planlagt til september. De har tilgjengelig undervisningsmaterieell til bruk i egen undervisning og er i jevnlig kontakt med Secure Work. For ytterligere informasjon, se vedlagte oversikt i brosjyre for Mesa (vedlegg 4)

Ressursgruppa har allerede planlagt og gjennomført opplæring i 2022 og dette repeteres årlig i kompetanseutviklingsplanen. I tillegg til løpende fagdager med teori og teknikk, legges til rette for tilpasset opplæring og «treningsdager» med utgangspunkt i avdelingenes videre behov.

Kommunen bør styrke arbeidet med å sikre at beboernes helsetilstand og smerter kartlegges og fanges opp av personalet.

Bodø kommune har som oppfølging av Kvalitetsplan, etablert system for bruk og rapportering av Kvalitetsindikatorer. Sentralt for oppfølging av tjenstemottakers helsetilstand vil være; Årlig helsekontroll, Årlig primærsamtale, Legemiddelgjennomgang og Ernæring. Et viktig fokusområde i 2023 vil være arbeid med implementering av disse, samt eventuelt vurdering av nye indikatorer.

Sivilombudet har i sin rapport gjort funn som tilsier at helseoppfølgingen tilknyttet tjenestemottakerne i de to samlokaliserte bofellesskapene, ikke er tilfredsstillende og at det er fare for at tjenesteyterne ikke greier å fange opp smerter og endret helsetilstand på et tidlig tidspunkt. Med bakgrunn dette, har avdelingen gjort endringer i driften for å sikre en bedre og mer helhetlig oppfølging av tjenestemottakernes helse. Tidligere har avdelingen hatt månedlige vernepleiermøter på to timer. Disse møtene har vist seg utfordrende å gjennomføre. De er derfor endret til heldagsmøter en gang pr. kvartal. Dette gjør at møtene er blitt bedre og fungerer nå som arbeidsmøter. Temaene i vernepleiermøtene planlegges i samarbeid mellom avdelingsleder og de behov som meldes fra avdelingen. Det er også gjennomført opplæring i en del prosedyrer, blant annet blodprøver, som ved hjelp av tillitsskapende tiltak nå kan tas i hjemmet. Avdelingen har også anskaffet nødvendig utstyr til ulike observasjoner og vitale målinger. Miljøtjenestens ledergruppe vil vurdere om denne ordningen skal implementeres i flere avdelinger.

Helse- og Omsorgsavdelingens Kvalitet - og Utviklingskontor, gjennomførte i oktober Pasientsikkerhetsdagene for alle medarbeidere og ledere i Helse og – Omsorgsavdelingen (Vedlegg 17: Pasientsikkerhetsdagene).

Som oppfølging av dette og tiltak knyttet til Sivilombudets funn, har vernepleierne i de to samlokaliserte bofellesskapene hatt et utvidet fagmøte med internundervisning i tema observasjonskompetanse, dokumentasjon og sårstell. Alle medarbeiderne i avdelingen ble oppfordret til å delta på dette. Dette skal følges videre opp i 2023.

Med bakgrunn i anbefalingene fra Sivilombudet, er det bestemt å ta i bruk Digital hjemmeoppfølging (DHO) for Miljøtjenestens målgruppe. DHO er en tjeneste som allerede er godt etablert i Bodø kommune innenfor hjemmetjenesteområdet. Dette vil vi redegjøre nærmere for i neste avsnitt.

Kommunen bør iverksette tiltak for å sikre at beboere med utfordrende atferd får tilrettelagt tilgang til legetjenester, inkludert hjemmebesøk der det er nødvendig.

Straks etter mottak av Sivilombudets rapport, ble det avholdt møte med kommuneoverlege, Helse – og omsorgsavdelingens Kvalitet – og utviklingskontor, ForUt, ledelsen i Miljøtjenesten, Miljøtjenestens kvalitetsutvikler og kommunens farmasøyt. Målet for møtet var gjennomgang av rapportens funn og anbefalinger, samt vurdere mulige tiltak knyttet helseoppfølging.

I møtet ble det slått fast at hjemmebesøk fra fastlege skal tilbys i de tilfeller dette vurderes som nødvendig. Avvik fra dette antas å bero på misforståelser. Kartlegging i alle avdelinger har vist at dette ikke er en utbredt problemstilling. For de enkelttilfeller hvor dette oppstår, gjøres avtaler med den enkelte fastlege og hjemmebesøk gjennomføres der det vurderes som nødvendig.

Besøksrapporten peker videre på at en av tjenestemottakerne på grunn av legekantorets utforming og adkomst, ikke kom seg til sin fastlege. Dette legekantoret flytter i nærmeste fremtid til nye lokaler og denne problemstillingen vil deretter være løst.

Det ble i nevnte møte bestemt at Helsekantoret ved kommuneoverlege, tar de generelle utfordringene rapporten tar for seg opp i fastlegenes samarbeidsutvalg (LSU) og drøfter funnene med fastlegene i kommunen. Dette skal videre følges opp i tettere samarbeid mellom Miljøtjenestens ledelse og Helsekantoret/fastlegene i 2023. Der det vurderes at det er behov for nye prosedyrer og samhandlingsrutiner, vil dette bli utarbeidet.

Møtet beslutter dernest å gå i gang med en større utprøving av Digital hjemmeoppfølging (DHO) i Miljøtjenesten. Alle avdelinger har gjort kartlegging av tjenestemottakernes helseutfordringer, og vurdert hva som er formålstjenlig å følge opp via DHO. Med bakgrunn i rapportens funn, ble det bestemt å starte utprøvingen i de to samlokaliserte bofelleskapene, for etter hvert ved behov å benytte dette i hele Miljøtjenesten.

Problemområdene vi ønsker å løses ved hjelp av DHO er;

- Behovet for økt kompetanse innad i tjenestene
- Behovet for økt kvalitet i forhold til medisinsk oppfølging av målgruppen.

Etter besøket fra Sivilombudet, etterlyses det måling og kartleggingsverktøy for å kunne gjøre objektive målinger i avdelingene i Miljøtjenesten. Det pekes også på utfordringer for enkelte tjenestemottakere knyttet til helsekontroll hos fastlege, dette med bakgrunn i fysisk motstand fra tjenestemottaker selv. Vi mener DHO kan være godt tiltak tilknyttet denne problemstillingen. Gjennom DHO og tilhørende team med sykepleiere (Helsehjelpa) vil disse bistå i personalet i aktuell avdeling med en systematisk kartlegging, utarbeidelse av behandlingsplan og oppfølging av hver enkelt tjenestemottaker og tilhørende behov, med spesielt fokus på somatiske og i noen tilfeller psykiske helseutfordringer.

I motsetning til når det tilbys DHO for tjenestemottakere hvor kognitiv svikt ikke er fremtredende, vil DHO tilknyttet denne målgruppen gjøres på en litt annen måte. I de fleste tilfeller vil det være tjenesteyter i avdelingen som med bakgrunn i målinger og observasjoner vil rapportere og få bistand fra sykepleier (eventuelt annet helsepersonell) på Helsehjelpa.

Bodø kommune tror innføringen av DHO er et viktig tiltak for å imøtekomme besøkets resultat. Vi mener at besøket har styrket kommunens oppfatning av at kompetanseheving er et nødvendig tiltak for å sikre gode helsetjenester for målgruppen Miljøtjenesten. Kommunens ForUt-team vil dessuten gjennom to av sine tjenesteytere utføre forskning på DHO som tiltak for bedre helseoppfølging for Miljøtjenestens målgruppe som del av masterutdanning.

Et ytterligere tiltak bestemt i nevnte møte, var at rådgiver (sykepleier) ved Helse – og Omsorgsavdelingens Kvalitet – og Utviklingskontor, skulle gjennomføre hospitering i Miljøtjenesten med særlig fokus på helseoppfølging. Erfaringene fra denne aktualiserer behovet for å forsterke arbeidet med optimalisert bruk av kompetanse (OBAK) i Miljøtjenesten. Bruk av tilgjengelig kompetanse på tvers av avdelingsgrenser gir bedre tjenester for flere. Når helsefagarbeidere, vernepleiere og sykepleiere, i større grad gir helsehjelp til flere gjennom punktbesøk i henhold til tiltaksplaner, sikres kvaliteten i større grad. Sivilombudet konkluderer i sin rapport at tjenestetilbudet i avdelingen Bofelleskap med fire leiligheter, var tilrettelagt på en måte som gav lav risiko for bruk av makt og tvang. Ombudet trekker blant annet frem avdelingens erfarne sykepleier som en stor ressurs for tjenestemottakerne. Bodø kommune er selvsagt glade for Sivilombudets funn, og vil se på erfaringer som har overføringsverdi til andre boliger og tjenesteytere hos oss. Samtidig erkjennes at den reduserte tilgangen på fagkompetanse understreker behovet for at all kompetanse brukes optimalt. Miljøtjenesten vil i det videre arbeidet med OBAK vektlegge Sivilombudets funn og anbefalinger.

Kommunen bør sikre at beboere med sammensatte og omfattende helseutfordringer tilbys individuell plan med en koordinator.

Sivilombudets besøk avdekket at ingen av de besøkte tjenestemottakerne har en aktiv individuell plan (IP). Miljøtjenesten vil sikre at rettigheten til individuell plan ivaretas ved at det informeres om IP jevnlig, samt at ønske og behov for IP kartlegges og nødvendige vurderinger foretas gjennom:

1. Inntakssamtalen
2. Den årlige primærsamtalen
3. Den årlige pårørendesamtalen

4. Pårørendemøter v/virksomhetsleder (gjennomføres 2 ganger pr. År). På første møte i 2023 er informasjon IP satt på agenda.
5. Miljøtjenestens Sentralt bruker- og pårørenderåd.
6. Miljøtjenestens Samarbeidsråd inviterer Tildelingskontoret for å informere om IP.

Miljøtjenesten vil i løpet av første halvår 2023 i samarbeid med Tildelingskontoret legge til rette for etablering av forum for erfaringsutveksling, kollegaveiledning og kompetanseheving for koordinatorene.

Avdelingsleder sikrer god tjenesteutvikling og koordinering gjennom å påse at vedtatte prosedyrer gjennomføres. I sum vil disse tiltakene bidra til medvirkning og muligheten til å komme med innspill ift. ønsker og innhold i tjenestetilbudet. Miljøtjenesten har januar 2023 tatt gjennomgang av kvalitetsindikatorerne for å sikre at implementering skjer som bestemt.

Beskyttelse mot vold og overgrep

Kommunen bør utarbeide tydelige rutiner for forebygging og håndtering av vold og overgrep mot beboerne.

Bodø kommune er enig i at det er mangler knyttet til rutiner for forebygging av vold og overgrep mot beboerne.

Miljøtjenesten har som beskrevet i “Sivilombudets besøk til bofellesskap i Bodø kommune – supplerende informasjon” datert 09.03.22 en tverrfaglig gruppe for kvalitet og prosedyrearbeid. I møte som er planlagt 14.02.23 skal gruppen starte kartlegging og utarbeidelse av det som mangler av prosedyrer og rutiner for forebygging og håndtering av vold og overgrep mot tjenestemottakere.

Kommunen bør iverksette tiltak for å øke ansattes bevissthet og kunnskap om vold og overgrep, slik at ansatte settes i stand til å forebygge, fange opp og håndtere slike forhold.

Som et kompetansehevende tiltak i Miljøtjenesten skal ledere og tjenesteytere ta kurset “Ingen hemmeligheter” Kurset omhandler forebygging og håndtering av seksuelle overgrep og er besluttet som obligatoriske kurs. <https://min.helsekompetanse.no/course/view.php?id=156>

Bodø kommune ble i 2021 en TryggEst -kommune. I det etablerte TryggEst-teamet sitter representanter fra alle Helse – og Omsorgsavdelingens tjenesteområder. I 2022 var det arrangert fagdager i regi av TryggEst der Miljøtjenesten tilrettela for at medarbeiderne i alle avdelinger kunne delta.

(Vedlegg 18: Fagdager Miljøtjenesten 2022).

For å øke bevissthet og kunnskap rundt vold og overgrep vil TryggEst i løpet av 2023 være tema i Miljøtjenestens pårørendemøter, møter i Samarbeidsrådet og Sentralt bruker - og Pårørenderåd. I tillegg skal temaet innarbeides i alle avdelingers lokale årshjul for fagmøter.

TryggEst er også tema på Habiliteringsdagene i Salten 2023 den 19-20.01.2023

(Vedlegg 19: invitasjon til Habiliteringsdagene i Salten 2023 «Gode tjenester til mennesker med utviklingshemming»)

Bodø kommune vurderer også om det skal sertifiseres ressurspersoner i VIP (Viktig interessant person) - programmet. Målsetting med programmet er å gi mennesker med intellektuell funksjonsnedsettelse kunnskap og trygghet til å sette grenser for seg selv, forstå egne og andres følelser og ikke minst forstå hva som er vold.

Avsluttende kommentarer

Bodø Kommune håper at vi i denne redegjørelsen har gitt en oversikt over planlagt oppfølging og gjennomførte tiltak tilknyttet Sivilombudets funn og anbefalinger. Bodø Kommune fortsetter med arbeid knyttet til fagutvikling og kvalitetssikring i tjenesteområdet, og vil bruke rapportens funn og anbefalinger i det videre arbeidet.

Med hilsen

Randi Huus

Områdeleder

Dette brevet er godkjent elektronisk og har derfor ikke underskrift

Vedlegg:

1. Referat fra samarbeidsmøte med Nordlandssykehuset v/Habiliteringstjenesten og Psykiatrisk innsatsteam.
2. Utførte og planlagte tiltak
3. Prosedyre for: Ressursgruppe HOL kapittel 9
4. Mesa brosjyre – ny revidert 2023 januar
5. Referat fra møte i bolig for enkeltbeboer ang. Besøk fra Sivilombudet 4-6- april
6. Helse – og omsorgstjenesteloven ved Knut Fredrik Thorne
7. Opplæring Helse- og sosialtjenesteloven kapittel 9 Miljøtjenesten
8. Kompetanseplan 2023 – 2024
9. Mal for samarbeidsavtale mellom Miljøtjenesten og Nordlandssykehuset v/Habiliteringstjenesten og Psykiatrisk innsatsteam
10. Årshjul to bofellesskap
11. Tema for fagmøter 2023 i Miljøtjenesten
12. Eksempel til hjelp ved utfylling av a-melding

13. Mal referat driftsmøte
14. Boligplan 2022 – 2025 vedtatt av bystyret
15. Mandat prosjekt aktivitet og fritid
16. Tiltaksplan i bolig for enkeltbeboer (unntatt offentlighet jfr. Offl. §13, jfr. Fvl. §13)
17. Program pasientsikkerhetsdagene
18. Fagdager i Miljøtjenesten 2022
19. Invitasjon til Habiliteringsdagene i Salten 2023 «Gode tjenester til mennesker med utviklingshemming»)